

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Evsebivs || De Euangelica pr[a]eparatione

Eusebius <Caesariensis>

[Augsburg], 1522

VD16 E 4299

De traductione scripturæ. Repetitio Gentilium Theologiæ. Cap. i.

urn:nbn:de:hbz:466:1-34477

EVSEBII PAMPHILI LIBER OCTAVVS

De Translatione scripturæ, repetitio gentilium Theologia. CAPVT I.

NVNC ordine progredientes, ad Mosi disciplinam, quæ secundum gradum tenuit, & solis Iudæis, non alijs gentibus data est, transitum faciam. Quod autem nulli alijs genti, sed Iudæis solummodo Mosaica disciplina data est, nec idonea uel possibilis alijs fuit, tempore suo probabimus. Sed quemadmodum Aegyptiorum doctrinam ipsorum Aegyptiorum uocibus exponebam, cæterarumque gentium Theologiã suorum testimonio auctorum explicabam, ita nunc quoque faciendum est, a Iudæis ipsis, & ab illis maxime, qui doctissimi habent, ante oculos omnia ponam, si prius quomodo in linguam Græcam, & quanta diligentia libri Iudaici traducti sunt, exposuero. Commodissimum enim id mihi ad Euangelicam doctrinam, cuius præparationem modo scribimus, fore arbitror. Cùm enim iam Saluatoris nostri tempora uiderent proprijs aduenire, cõducebatque maxime salutem omnium gentium quacumque a prophetis scripta fuerant intelligere per linguam Græcam, quam serè omnes gentes intelligunt, Iudaicam scripturam uniuersis proposuit. Aut enim post Saluatoris nostri tempora non habuissemus, Iudæis ex inuidia occultantibus, aut corruptiores nobis dedissent, aut si recte haberi potuissent, in suspicionem traductores facile uocarent. Saluator ergo noster, qui ut deus omnia prouidebat, optima dispositiõne usus, Ptolemæo Aegyptiorum regi traducendorum librorum cupiditatẽ iniecit. Quam rem Aristæus uir doctus, utpote qui rebus aderat, diligenter cõscripsit. Fuit autem transductio facta temporibus secundi Ptolemæi, Philadelphus uocatus est. Sed Aristæi uerba opere præcium est audire. Demetrius inquit Phalereus, in regia bibliotheca constitutus, grandem a rege pecuniã accepit, ut undique ad bibliothecam regis uel emendo uel transcribendo libros cõgregaret, meminique interrogatum me presente a rege, quoniam libri iam in bibliothecis essent, dixisse plures quàm ducenta milia: sed breui tempore nõ erunt forsitan pauciores quingentis milibus, si non ab uniuersa Græcia solum quod feci, uerum etiam ab alijs gentibus, ac præcipue a Iudæis, quorum doctrinam

na perutilis mihi esse dicitur, quae plurima possumus uolumina, congre-
gamus. Et quae rex inquit detinuit, ne Iudaeorum libros, quae regio
nobis affinis est, aut emeris iam, aut transcriberis, praesertim cum ad
hanc rem tanta tibi praestetur pecunia, quantam petieris. Tum Deme-
trius translatione opus est inquit. Propria enim lingua, & diuersis
utuntur quam Aegyptij literis. Multi eos Syrica & lingua, & literis uti
censent, quod ita esse non inuenio. Post haec rex praecipit Demetrio
scribere ad se de Iudaicorum librorum translatione. Omnia enim tan-
ta diligentia faciebat, ut uel res minimas petitionibus atque mandatis
exactissime scriptis ageret. Quare ipse quoque cuncta, ut gesta sunt,
conscripsit. Hanc igitur epistolam Demetrius Philadelpho misit,
Regi magno Demetrius. Quoniam praecipisti o rex, ut undecun-
que possim, in Bibliothecam tuam libros utiles congeram, maiestati
tuae refero Iudaeorum disciplinam & leges literis & lingua sua con-
scriptas, perutiles mihi uideri. Ferunt enim abiecte nonnulla transla-
ta tamen certe admirationis, ut & integra & diuina sola legum sanctio
iudaica uideatur. Sic enim etiam Haecataeus Abderita propter san-
ctionem legis, nec a poetis gentium tactam arbitratur, nec diligen-
ter ab historicis expositam. Si ergo tibi uidetur o rex, scribatur ad
pontificem Iudaeorum, ut de singulis tribubus seniores uiros, legispe-
ritos & probos sex mittat, ut diligenti examine id eligamus, in quo
plures conuenient traductores. Ista quippe res digna mihi maiestate
tua uidetur, felix sis perpetuo. Tunc rex ad Eleazarum scribi iussit,
quod captiuos Iudaeorum remiserit, & auri quinquaginta talenta, argen-
ti centum, & lapides non paucos ad crateras, phialas, & mensam, cae-
teraque uasa & sacrificia faciunda deo Iudaeorum obtulit, cuius episto-
la haec est. Rex Ptolemaeus Eleazaro pontifici salutem. Non ignoras
multos Iudaeorum in regione habitare nostra, qui ab Hierosolymis
Persarum in tempore, quo illi regnabant, abstracti fuerunt, quorum
multi cum patre nostro in Aegyptum ingressi, maiori mercede in
legionibus conscripti sunt. Cumque fideles inuenisset, in praesidijs col-
locauit, ut eorum formidine animos Aegyptiorum comprimeret.
Nos etiam postquam regni habenas suscepimus, humanius tuos tractan-
tes, plures quam centum milia captiuos redemimus ac liberauimus, con-
uenienti mercede dominis deposita, & si quid impetu multitudinis
perperam

perperam' gestum est, totum correximus. Putauimus enim id maximo deo gratum fore, qui tantum regnum cum pace ac gloria nobis commendauit. De tuis etiam florentes ætate uolentesq; militare, cum dignitate aliqua in exercitu constituimus, & apud nos nonnullos admisimus. Quia igitur uolumus & tibi & Iudæis, tam præsentibus quam futuris gratissimum facere, decreuimus ut lex uestra literis Græcis ab Hebraica lingua traducat, ut uestra quoq; uolumina cum alijs regijs libris, in Bibliotheca nostra inueniant. recte igitur facies & nostro studio condigne, si uiros probos & seniores peritos legis linguæ Græcæ non ignaros, sex ab unaquaq; tribu elegeris. Oportet enim quoniã res quã maxima est, illud eligatur, in quo plures conueniant traductores, hac re gesta, non paruam nos gloriam consecuturos arbitramur. De his rebus latius tecum loquentur Andreas de intimis cubicularijs, & Aristo, qui & primitias ad uasa & sacrificia in templum portant, argenti atq; auri pondus non contemnendum. Scribe tu quoq; ad nos de quibuscunq; uolueris. Gratum enim id nobis erit, & amicitia nostra dignum, & q̄primũ fieri curabimus, quod petieris. Vale. Ad hæc Eleazarus sic rescripsit. Eleazarus pontifex amico uero Ptolemæo salutẽ. Si tu & Aristo regina, & foror & filij uestri ualeatis, bene est, & ut uolumus fit, ipsi quoq; ualemus. Magno gaudio affecti sumus, cum per literas tuas bonam erga Iudæos uoluntatem tuam cognouerimus. Itaque uocato populo publice, tuam epistolam legimus, ut scirẽt quantam in deum nostrum habes pietatem, ostendimusq; uiginti aureas phialas, quas misisti, & argenteas triginta, & crateras quinque, & mēsam argenteã ad sacrificandum, & ad alia faciunda, quibus replum egeret, argenti talenta cētum, quæ Andreas & Aristo uiri probi & docti & te digni, abs te nobis tradiderunt, quibus latius diximus quæ uisa sunt. Omnia enim quæ tibi conferunt, etiam si præter naturam essent, tui petẽtis gratia efficere parati sumus. Plurima enim ac maxima, & quæ obliuisci nunquam poterimus, nostro generi beneficia contulisti. Quare illico pro te, & regina, & filijs, & amicis tuis sacrificia obtulimus deo, & orauit uniuersus populus, ut cuncta tibi sicuti uis succedat, regnũq; tibi cum gloria dominus oĩm deus conseruet. p̄terea ut diuinæ legis cōmode ac secure fiat traductio,

r ij sexab

sex ab unaquaq; tribu seniores elegi, quos ad te cum libris destinaui. Recte igitur facies rex optime, exquisitissime traducta scriptura curare, ut ad nos uiri redeant. Vale. Multis deinde hac de re dictis, post iam traductam scripturam subiungit. Lectitata igitur examinataq; translatione seniores interpretu, ac sacerdotes, & multi aegyptiorum principes coram rege congregati, propositis in medio libris, magna uoce dixerunt. Quonia probe ac sancte diuina scriptura traducta est, decens modo est rex iustissime, ut caueant ne quis peruertere aliquid audeat. Quod cum omnes uoce approbassent, iussit rex secundum morem suum maledicere. Maledixerunt ergo ut solent, si quis addiderit, aut subtraxerit, aut mutauerit aliquid, rectissime id agentes, ut perpetuo inuiolata scriptura seruariet. His ita gestis, mirabili rex fuit affectus gaudio. Lecta uero uniuersa sibi fuerant. & admiratus legislatoris prudentiam, dixit Demetrio quomodo nemo poetarum neq; historicorum de tot tantisque rebus gestis nullam mentionem fecit. Cui Demetrius. Diuina haec lex est, & a deo data ut uides, ac ideo si qui tetigerunt, deo percussi resiliunt. Affirmauitq; audisse a Theopompo, quod coeperat nonnulla a iudaica scriptura translata, graeca oratione ornare, & illico turbatione quadam mentis & animi percussus, magno studio deum orasse, cuius rei gratia id sibi accideret. Audiuisseq; per somnium, quia res diuinas lenocinio inquinatis hominibus adderet. Ego quoq; ipse inquit a Theodoto tragicodiarum poeta accipi, quod cum nonnulla e iudaica scriptura ad fabulam quandam transferre uellet, luminibus captus fuerit, qui quonia credidit hac de causa id sibi euenisse, magno tempore poenitentiam egit, & tandem sibi uisus fuerat restitutus. Tunc rex magna cum diligentia sancte scripturam iudaicam iussit referuari.

De uita & disciplina Mosaica. CAPVT II.

Nunc disciplinam Mosaicam, ut doctissimi Iudaeorum scripserunt, exponam. Phyllo igitur de Iudaeorum ab Aegypto egressu in primo libro, quod de Hypotheticis inscripsit, ubi pro Iudeis quasi aduersus eorum accusatores his uerbis utitur. Populus inquit iste, qui a Chaldaeo parente traxit originem, a Syria in Aegyptum translatus post multos annos, quonia multitudinem eorum Aegyptus non capiebat, & magnitudine animorum, ac
simul